

2021-03-18
S2021/02644 (delvis)

Socialdepartementet

Statskontoret
Box 396
101 27 Stockholm

Uppdrag att analysera förutsättningarna för Statens institutionsstyrelse att bedriva ändamålsenlig vård med särskilt fokus på vård av flickor

Regeringens beslut

Regeringen ger Statskontoret i uppdrag att analysera förutsättningarna för Statens institutionsstyrelse (SiS) att bedriva vård av barn och unga som vårdas enligt lagen (1990:52) om vård av unga (LVU) på SiS särskilda ungdomshem. Särskilt fokus ska läggas på vården av flickor.

Statskontoret ska analysera huruvida SiS har de förutsättningar som krävs för att leva upp till sitt åtagande enligt instruktion och annan reglering när det gäller vård av barn och unga. I denna analys ska Statskontoret fokusera på dels strukturer i verksamheten, dels på styrning och planering av verksamheten.

Därutöver ska Statskontoret granska hur vårdkedjan, dvs. samverkan med socialtjänsten och hälso- och sjukvården samt gränsdragningen för SiS uppdrag i vårdkedjan fungerar i ärenden rörande ungdomar, i synnerhet flickor, placerade enligt LVU. Statskontoret ska också analysera vilket stöd som övriga statliga myndigheter ger inom området och som ingår i vårdkedjan.

Vid behov ska Statskontoret lämna förslag på hur en mer ändamålsenlig vård av barn och unga, med särskilt fokus på vård av flickor, kan säkerställas.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 31 mars 2022. Redovisningen ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Bakgrund

För vårdens innehåll och utformning vid SiS särskilda ungdomshem gäller bestämmelserna i socialtjänstlagen (2001:453) och föreskrifterna i 11-20 §§ i lagen (2001:466) om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

Grunden i den vård som ges på de särskilda ungdomshemmen ska vara en säker och trygg miljö där medarbetarna fungerar som förebilder. Vården syftar till att ge ungdomarna bättre förutsättningar för ett socialt fungerande liv utan missbruk, kriminalitet eller annat socialt nedbrytande beteende. De ungdomar som placeras inom SiS har ofta en omfattande och komplex problematik. Många lider av psykisk ohälsa och har neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Inte sällan kommer ungdomarna från socialt utsatta miljöer och har en problembild som ofta grundats tidigt i barndomen.

SiS har på senare tid påtalat att de känner en extra stor oro för gruppen flickor då dessa lider av psykisk ohälsa och funktionsnedsättningar i mycket större omfattning än pojkarna. Flickorna har ofta trauman och psykotiska tillstånd som är väldigt svårbehandlade. Flickor på ungdomshemmen har också i högre grad, både jämfört med andra flickor och jämfört med pojkar på ungdomshem, varit utsatta för sexuella övergrepp.

I dagsläget har myndigheten riktlinjer för ett antal behandlingsmetoder och kvalitetssäkrar löpande manualer och utbildningar i dessa, för att säkerställa att behandlingen vilar på vetenskaplig grund. SiS tillämpar samma kunskapsbaserade metoder för flickor som för pojkar.

För att nå målet att ungdomarna ska få ett mer socialt fungerande liv utan missbruk och kriminalitet är SiS beroende av andra aktörer i vårdkedjan. SiS ska sköta sin del av vårdkedjan men också bidra till att skapa sammanhållna vårdkedjor med andra aktörer. Socialtjänsten och hälso- och sjukvården gör i regel insatser både före, under och efter att ungdomarna är placerade vid SiS. På statlig nivå har Socialstyrelsen en roll i att sprida uppdaterad kunskap om metoder och behandling, bland annat inom ramen för systemet för styrning med kunskap. Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har en viktig roll att förmedla sina erfarenheter från tillsynen inom området. Även andra statliga myndigheter har ansvar att bidra med kunskap inom området.

Närmare om uppdraget

SiS har ambitionen att vården och behandlingen ska vara kunskapsbaserad, det vill säga att SiS använder kunskapsbaserade behandlingsmetoder som har stöd i forskning och är väl beprövade. Mot bakgrund av att flickor i större omfattning än pojkarna, lider av psykisk ohälsa och funktionsnedsättningar är det av stor vikt att myndigheten använder sig av adekvata vård- och behandlingsinsatser för de flickor som vårdas enligt LVU på SiS särskilda ungdomshem och att metoderna är anpassade efter flickors behov.

En väl fungerande vårdkedja är avgörande för ett lyckat resultat. Ofta brister det i samarbetet mellan de myndigheter som är involverade i att stödja ungdomarna då dessa avslutat sin vårdperiod vid SiS och ska klara tillvaron utanför institutionens ram. Statskontoret ska därför analysera hur samverkan med socialtjänsten och hälso- och sjukvården har fungerat i ärenden rörande ungdomar, med fokus på flickor, under tiden för vården på SiS samt efter utskrivning från SiS. Statskontoret ska också analysera vilket kunskapsstöd som SiS, regioner och kommuner tar del av från statliga myndigheter, bland annat genom systemet för styrning med kunskap.

Vid behov ska Statskontoret lämna förslag på hur SiS förutsättningar för att bedriva en mer ändamålsenlig vård av barn och unga kan säkerställas.

Uppdraget ska genomföras i samverkan med SiS, Socialstyrelsen och IVO som ska bistå Statskontoret med underlag för genomförande av uppdraget.

På regeringens vägnar

Ardalan Shekarabi

Kristina Reinholdsson

Kopia till:

Statsrådsberedningen

Finansdepartementet/Budgetavdelningen

Justitiedepartementet/Kriminalpolitiska enheten, Straffrättsenheten

Regeringskansliets förvaltningsavdelning

Justitieutskottet

Socialutskottet

Statens institutionsstyrelse

Inspektionen för vård och omsorg

Socialstyrelsen

Service- och Kommunikationsfacket, (Seko)

Sveriges akademikers centralorganisation (SACO)

Fackförbundet ST